

הלכות שמטה ויובל פרק יב

א. המוכר בית בתוך עיר המקפת חומה הרי זה גואל אותה כל שנים עשר חדש מיום שמכר בכל עת שירצה, ואפלו ביום שמכר; וכשרוצה לפדות נותן כל הדמים שלקח, ואינו גורע ללוקח כלום. ואין הקרובים פודין אותה, אלא המוכר עצמו אם השיגה ידו. ויש לו למכר מנכסיו ולפדות; אבל לא ילוה ויגאל, ולא יגאל לחציין.

ב. מת הלוקח, יפדה מיד בנו; וכן אם מת המוכר, יש לבנו לפדותה כל שנים עשר חדש. מכר לראשון, ומכר ראשון לשני בתוך השנה מונין לראשון: כיון ששלמה שנה לראשון, החלט הבית ביד השני שהמוכר מכר לשני, כל זכות שתבוא לידו.

ג. הגיע שנים עשר חדש ולא גאלה, הרי זו נחלטה ביד הלוקח; וכן אם נתן הבית מתנה ולא גאלו כל שנים עשר חדש, הרי זה נחלט ביד זה שנתינו לו מתנה.

ד. היתה שנה מעברת, אינו נחלט עד סופה שנאמר "עד-מלאות לו שנה תמימה" (ויקרא כה, ל), להביא חדש העבור. מכר שני בתים, אחד בחצי אדר ראשון ואחד בראש אדר שני זה שמכר בראש אדר שני, כיון שהגיע אחד באדר שלשנה הבאה עלתה לו שנה; וזה שמכר בחצי אדר ראשון, לא עלתה לו שנה עד חצי אדר שלשנה הבאה מפני שירד הלוקח בחדש העבור.

ה. הגיע יום שנים עשר חדש, ולא נמצא הלוקח לפדות ממנו הרי זה מניח מעותיו בבית דין, ושובר את הדלת ונכנס לביתו; ואימתי שיבוא הלוקח, יבוא ויטל את מעותיו.

ו. המקדיש בית עיר חומה, וגאלו אחר מיד ההקדש כיון שעלתה לו שנה משעה שנגאל מיד ההקדש ולא גאלו בעליו, נחלט ביד הגואל: שאין ההקדש חולט אלא הלוקח, שנאמר "לקנה אתו, לדרתיו" (ויקרא כה, ל).

ז. מכר בית עיר חומה, והגיע יובל בתוך שנת המכר אינו חוזר ביובל: אלא יהיה ביד הלוקח, עד שירצה המוכר לגאל כל שנת המכר; או תמלא שנה, ויחלט.

ח. המוכר בית בבתי החצרים, או בעיר שאינה מקפת חומה כראוי הרי זה נגאל בכוח יפה שבדין השדות ושבדין הבתים המקפין חומה. כיצד: אם רצה לגאל מיד גואל, כדין הבתים. הגיע שנים עשר חדש ולא גאל הרי זה גואל עד שנת היובל, כדין השדות; ובעת שגואל מחשב עם המוכר, וגורע לו מה שאכל. הגיע יובל ולא גאל חוזר הבית בלא דמים, כדין השדות.

ט. כל שהוא לפניו מן החומה, כגון הגנות והמרחצאות והשוככות הרי הוא כבתים, שנאמר "אשר-בעיר" (ויקרא כה, ל). אבל השדות שבתוך העיר, נגאלין כדין השדות שחוץ לעיר: שנאמר "וקם הבית אשר-בעיר" (שם) "הבית" וכל הדומה לבית, לא השדות.

י. בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, אינו נחלט בבתי ערי חומה; וירושלים, אין הבית נחלט בה; ובית הפנוי

בחומה, אינו כבתי ערי חומה. עיר שגגותיה חומתה, או שהים חומתה אינה כמקפת חומה.

יא. אין המקום נקרא "עיר חומה" (ויקרא כה, כט) עד שיהיה בו שלוש חצרות או יתר, ובכל חצר מהן שני בתים או יתר, ויקיפו אותן חומה תחלה, ואחר כך יבנו החצרות בתוכו; אבל מקום שישב ואחר כך הקף, או שלא היו בו שלוש חצרות שלשני שני בתים אינו "עיר חומה", אלא בתים שבו כבתי החצרים.

יב. אין סומכין אלא על חומה המקפת, בשעת כבוש הארץ. כיצד: עיר שלא היתה מקפת חומה בשעה שפכש יהושוע את הארץ אף על פי שהיא מקפת עתה, הרי היא כבתי החצרים; ועיר שהיתה מקפת חומה בימי יהושוע אף על פי שאינה מקפת עתה, הרי היא כמקפת. וכיון שגלו בחרבן ראשון, בטלה קדשת ערי חומה שהיו בימי יהושוע.

יג. כיון שעלה עזרא בביאה שניה, נתקדשו כל הערים המקפות חומה באותה העת מפני שביאתן בימי עזרא שהיא ביאה שניה, כביאתן בימי יהושוע: מה ביאתן בימי יהושוע, מנו שמטין ויובלות, וקדשו בתי ערי חומה, ונתחייבו במעשר אף ביאתן בימי עזרא, מנו שמטין ויובלות, וקדשו בתי ערי חומה, ונתחייבו במעשר.

יד. וכן לעתיד לבוא בביאה שלישית, בעת שיכנסו לארץ יתחילו למנות שמטין ויובלות, ויקדשו בתי ערי חומה, ויתחייב כל מקום שיכבשוהו במעשרות: שנאמר "והביאה ה' אלהיך, אל-הארץ אשר-ירשו אבותיך וירשתה" (דברים ל, ה), מקיש ירשתך לירשת אבותיך מה ירשת אבותיך, אתה נוהג בחדוש כל הדברים האלו; אף ירשתך, אתה נוהג בה בחדוש כל הדברים האלו.

הלכות שמטה ויובל פרק יג

א. שבט לוי אף על פי שאין להם חלק בארץ, כבר נצטוו ישראל לתן להם ערים לשבת ומגרשיהם: והערים הם שש ערי המקלט, ועליהן ארבעים ושתים עיר; וכשמוסיפין ערי מקלט אחרות בימות המשיח, הכל ללוויים.

ב. מגרשי הערים, כבר נתפרשו בתורה שהם שלשת אלפים אמה סביב שנאמר "מקיר העיר וחוצה, אלה אמה סביב" (במדבר לה, ד), ולהלן הוא אומר "ומדתם מחוץ לעיר, את-פאת-קדמה אלפים באמה..." (במדבר לה, ה): אלה הראשונות מגרש, ואלפים שמודדין חוץ למגרש לשדות וכרמים.

ג. ונותנין לכל עיר, בית קברות חוץ לתחום זה שאין קוברין מתייהם בתחום עריהם: שנאמר "ומגרשיהם, יהיו לבהמתם ולרכשם, ולכל, חיתם" (במדבר לה, ג) לחיים נתנו, לא לקבורה.

ד. אין עושין בערי הלוויים עיר מגרש, ולא מגרש עיר, ולא מגרש שדה, ולא שדה מגרש שנאמר "ושדה מגרש עריהם, לא ימכר" (ויקרא כה, לד); ומפי השמועה למדו שזה שנאמר "לא ימכר", לא ישנה אלא השדה והמגרש והעיר, כל אחד משלשתן כמות שהוא לעולם.

ה. וְכֵן בִּשְׂאֵר עַרֵי יִשְׂרָאֵל אֵין עוֹשִׁין שְׂדֵה מִגְרָשׁ, וְלֹא מִגְרָשׁ שְׂדֵה, וְלֹא מִגְרָשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ; וְלֹא יִסְתֵּר אָדָם אֶת בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ גִּנָּה, וְלֹא יִטַּע אֶת חֲרֻבְתּוֹ גִּנָּה: שְׁלֹא יַחְרִיבוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ו. כּוֹהֲנִים וְלוֹיִים שִׁמְכְּרוּ שְׂדֵה מִשְׁדּוֹת עֲרִיָּהֶם, אוֹ בֵּית מִבְתִּי עַרֵי חוּמָה שִׁלְהֵן אֵינָן גּוֹאֲלִין כְּסֹדֶר הַזֶּה: אֲלֹא מוֹכְרִין הַשְּׁדוֹת וְאֶפְלוּ סָמוּךְ לַיּוֹבֵל, וְגּוֹאֲלִין מִיָּד; וְאִם הִקְדִּישׁוּ שְׂדֵה, גּוֹאֲלִין מִיָּד הַהִקְדָּשׁ לְאַחֵר הַיּוֹבֵל; וְגּוֹאֲלִין בְּתִי עַרֵי חוּמָה כָּל זְמַן שִׁירָצוֹ, אֶפְלוּ אַחֵר כִּמָּה שָׁנִים שֶׁנֶּאֱמַר "גְּאֹלֶת עוֹלָם, תִּהְיֶה לְלוֹיִם" (ויקרא כה, לב).

ז. יִשְׂרָאֵל שִׁירָשׁ אֶת אָבִי אִמּוֹ לֹוי הָרִי זֶה גּוֹאֵל כְּלוֹיִים, אֶף עַל פִּי שְׁאִינוֹ לֹוי, הוֹאִיל וְהָעָרִים אוֹ הַשְּׁדוֹת הֵן שִׁלְלוֹיִים, גּוֹאֵל לְעוֹלָם: שְׁדִין זֶה תְּלוֹי בְּמִקְוֹמוֹת אֵלּוּ, לֹא בִּבְעָלִים. וְלֹוי שִׁירָשׁ אֶת אָבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלוֹיִים, אֲלֹא כִּי־יִשְׂרָאֵל: שְׁלֹא נֶאֱמַר "גְּאֹלֶת עוֹלָם, תִּהְיֶה לְלוֹיִם" (ויקרא כה, לב), אֲלֹא בְּעַרֵי הַלוֹיִים.

ח. כָּל שֶׁכַּט לֹוי, מְזַהְרִין שְׁלֹא יִנְחִלוּ בָּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְכֵן הֵן מְזַהְרִין שְׁלֹא יִטְלוּ חֶלֶק בַּבְּזָה, בַּשְּׁעָה שֶׁכּוֹבְשִׁין אֶת הָעָרִים שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-יִהְיֶה לַכּוֹהֲנִים הַלוֹיִם כָּל-שֶׁכַּט לֹוי, חֶלֶק וְנִחְלָה עִם-יִשְׂרָאֵל" (דברים יח, א), "חֶלֶק" בַּבְּזָה וְ"נִחְלָה" בָּאֶרֶץ; וְכֵן הוּא אוֹמֵר "בָּאֶרְצָם לֹא תִנְחֹל, וְחֶלֶק, לֹא-יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם" (במדבר יח, כ), בַּבְּזָה. וְכֵן לֹוי אוֹ כּוֹהֵן שֶׁנִּטַּל חֶלֶק בַּבְּזָה, לוֹקָה; וְאִם נִטַּל נִחְלָה בָּאֶרֶץ, מַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ.

ט. יִרְאֶה לִי, שְׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים, אֲלֹא בָּאֶרֶץ שֶׁנִּכְרְתָה עָלֶיהָ בְּרִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב, וִירֵשׁוּהָ בְּנֵיהֶם וְנִתְחַלְקָה לָהֶם; אֲבָל שְׂאֵר כָּל הָאֶרְצוֹת שֶׁכּוֹבֵשׁ מֶלֶךְ מִמְּלֹכֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי הַכּוֹהֲנִים וְהַלוֹיִים בְּאוֹתָן הָאֶרְצוֹת וּבִבְזָתָן, כָּכָל יִשְׂרָאֵל.

י. וְלָמָּה לֹא זָכָה לֹוי בְּנִחְלָת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִבְזָתָה עִם אֶחָיו: מִפְּנֵי שֶׁהִבְדִּיל לַעֲבֹד אֶת ה' וּלְשָׁרְתּוֹ, וּלְהוֹרוֹת דְּרָכָיו הַיִּשְׂרָאִיִּם וּמִשְׁפָּטָיו הַצְּדִיקִים לְרַבִּים שֶׁנֶּאֱמַר "יִוְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לִיעֲקֹב, וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל" (דברים לג, י). לְפִיכָךְ הִבְדִּילוּ מִדְּרָכֵי הָעוֹלָם לֹא עוֹרְכִין מִלַּחְמָה כְּשֶׂאֵר יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נוֹחֲלִין, וְלֹא זוֹכִין לַעֲצֹמָן בְּכוּחַ גּוֹפֶן; אֲלֹא הֵם חֵיל ה', שֶׁנֶּאֱמַר "בָּרַךְ ה' חֵילוֹ" (דברים לג, יא), וְהוּא בְּרוּךְ הוּא זָכָה לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲנִי חֶלְקְךָ וְנִחְלָתְךָ" (במדבר יח, כ).

יא. וְלֹא שֶׁכַּט לֹוי בְּלֶבֶד, אֲלֹא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בָּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהִבְדִּיל לַעֲמֹד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתּוֹ וּלְעַבְדּוֹ לְדַעַה אֶת ה', וְהִלֵּךְ יֵשֶׁר כִּמּוֹ שֶׁעָשָׂהוּ הָאֱלֹהִים, וּפָרַק מֵעַל צִוָּאָרוֹ עַל הַחֲשֹׁבוֹנוֹת הָרַבִּים אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ בְּנֵי הָאָדָם הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְיִהְיֶה ה' חֶלְקוֹ וְנִחְלָתוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים; וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דָּבָר הַמְּסַפִּיק לוֹ, כִּמּוֹ שֶׁזָּכָה לַכּוֹהֲנִים וְלַלוֹיִים. הָרִי דָּוִיד אוֹמֵר "ה', מִנֵּת-חֶלְקִי וְכוֹסִי אֹתָהּ, תּוֹמִיךְ גּוֹרְלִי" (תהילים טז, ה).

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן. נִגְמַר סֵפֶר שְׁבִיעִי, בַּעֲזֶרֶת שְׁדִי. וּמִנִּין פָּרָקִים שֶׁלְסֵפֶר זֶה, חֲמִשָּׁה וּשְׁמוֹנִים: הַלְכוֹת כְּלָאִים, עֲשָׂרָה

פְּרָקִים ; הַלְכוֹת מִתְּנוּת עֲנִיִּים, עֲשֶׂרָה פְּרָקִים ; הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת, חֲמִשָּׁה עָשָׂר פְּרָקִים ; הַלְכוֹת מַעֲשֹׂר, אַרְבַּעַּה עָשָׂר פְּרָקִים ; הַלְכוֹת מַעֲשֹׂר שְׁנִי וְנֹטֵעַ רִבְעִי, אֶחָד עָשָׂר פְּרָקִים ; הַלְכוֹת בְּכוּרִים עִם שְׁאָר מִתְּנוּת כֹּהֵנָה שְׁבַגְבוּלִין, שְׁנַיִם עָשָׂר פְּרָקִים ; הַלְכוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל, שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר פְּרָקִים.

בְּשֵׁם ה', אֵל עוֹלָם (בראשית כא, לג).

שְׁאֵלוּ, שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם ; יִשְׁלִי, אֶהְיֶיךָ (תהילים קכב, ו).

סֵפֶר שְׁמִינִי וְהוּא סֵפֶר עֲבוּדָה

הַלְכוֹתָיו תִּשַׁע, וְזֶה הוּא סְדוּרָן : הַלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הַלְכוֹת כָּלִי הַמִּקְדָּשׁ וְהַעֹבְדִים בּוֹ, הַלְכוֹת בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ, הַלְכוֹת אֶסוּרֵי מִזְבֵּחַ, הַלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת, הַלְכוֹת תְּמִידִין וּמוֹסָפִין, הַלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין, הַלְכוֹת עֲבוּדַת יוֹם הַכְּפוּרִים, הַלְכוֹת מַעֲלָה.

הַלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שֵׁשׁ מִצְוֹת שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה ; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן : (א) לְבָנוֹת מִקְדָּשׁ ; (ב) שְׁלֹא לְבָנוֹת הַמִּזְבֵּחַ גָּזִית ; (ג) שְׁלֹא לַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת עָלָיו ; (ד) לִירְאָה מִן הַמִּקְדָּשׁ ; (ה) לִשְׁמֹר אֶת הַמִּקְדָּשׁ סָבִיב ; (ו) שְׁלֹא לְהַשְׁבִּית שְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ.

הַלְכוֹת כָּלִי הַמִּקְדָּשׁ וְהַעֹבְדִים בּוֹ. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן אַרְבַּע עֲשָׂרָה מִצְוֹת שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשִׁמוּנָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה ; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן : (א) לַעֲשׂוֹת שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה ; (ב) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת כְּמוֹהוּ ; (ג) שְׁלֹא לְסוּךְ מִמֶּנּוּ ; (ד) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת כְּמִתְכַּנֵּת הַקְּטָרֶת ; (ה) שְׁלֹא לְהַקְטִיר עַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב חוּץ מִן הַקְּטָרֶת ; (ו) לִשְׂאת הָאָרוֹן עַל הַכֶּתֶף ; (ז) שְׁלֹא יִסּוּרוּ הַבָּדִים מִמֶּנּוּ ; (ח) שִׁיעֲבֹד הַלֹּוי בַּמִּקְדָּשׁ ; (ט) שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אֶחָד בְּמִלְאֶכֶת חֲבֵרוֹ בַּמִּקְדָּשׁ ; (י) לִקְדֹשׁ הַכֹּוֹהֵן לַעֲבוּדָה ; (יא) שִׁיְהִי כָל הַמִּשְׁמְרוֹת שׁוֹת בְּרִגְלִים ; (יב) לִלְבֹּשׁ בְּגָדֵי כֹהֵנָה לַעֲבוּדָה ; (יג) שְׁלֹא יִקְרַע הַמַּעֲיֵל ; (יד) שְׁלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד.

הַלְכוֹת בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן חֲמִשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה ; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן : (א) שְׁלֹא יִכָּנֵס כֹּוֹהֵן שְׁכוּר לַמִּקְדָּשׁ ; (ב) שְׁלֹא יִכָּנֵס לוֹ כֹּוֹהֵן פְּרוּעַ רֹאשׁ ; (ג) שְׁלֹא יִכָּנֵס לוֹ כֹּוֹהֵן קָרוֹעַ בְּגָדִים ; (ד) שְׁלֹא יִכָּנֵס כֹּוֹהֵן בְּכָל עֵת אֶל הַהִיכָל ; (ה) שְׁלֹא יֵצֵא כֹּוֹהֵן מִן הַמִּקְדָּשׁ בְּשַׁעַת הָעֲבוּדָה ; (ו) לִשְׁלַח טָמְאִים מִן הַמִּקְדָּשׁ ; (ז) שְׁלֹא יִכָּנֵס טָמֵא לַמִּקְדָּשׁ ; (ח) שְׁלֹא יִכָּנֵס טָמֵא לְהַר הַבַּיִת ; (ט) שְׁלֹא יִשְׁמַשׁ טָמֵא ; (י) שְׁלֹא יִשְׁמַשׁ טָבוֹל יוֹם ; (יא) לִקְדֹשׁ הָעֹבֵד יָדָיו וְרִגְלָיו ; (יב) שְׁלֹא יִכָּנֵס בַּעַל מוֹם לְהִיכָל וְלַמִּזְבֵּחַ ; (יג) שְׁלֹא יַעֲבֹד בַּעַל מוֹם ; (יד) שְׁלֹא יַעֲבֹד בַּעַל מוֹם עוֹבֵר ; (טו) שְׁלֹא יַעֲבֹד זָר.

הַלְכוֹת אֶסוּרֵי מִזְבֵּחַ. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן אַרְבַּע עֲשָׂרָה מִצְוֹת אַרְבַּע מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעֶשֶׂר מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה ; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן : (א)

לְהִקְרִיב כָּל הַקִּרְבָּנוֹת תָּמִידִים; (ב) שְׁלֹא לְהִקְדִּישׁ בַּעַל מוֹם לְמִזְבֵּחַ; (ג) שְׁלֹא יִשְׁחַט; (ד) שְׁלֹא יִזְרֹק דָּמוֹ; (ה) שְׁלֹא יִקְטִיר חִלְבוֹ; (ו) שְׁלֹא יִקְרִיב בַּעַל מוֹם עוֹבֵר; (ז) שְׁלֹא יִקְרִיב בַּעַל מוֹם, אִפְלוּ בַּקִּרְבָּנוֹת הַגִּזְיִים; (ח) שְׁלֹא יִטִּיל מוֹם בִּקְדָּשִׁים; (ט) לְפָדוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין; (י) לְהִקְרִיב מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה; (יא) שְׁלֹא לְהִקְרִיב אֶתֶּנָּן וּמַחִיר; (יב) שְׁלֹא לְהִקְטִיר שְׂאֹר וּדְבַשׁ; (יג) לְמַלַּח כָּל הַקִּרְבָּנוֹת; (יד) שְׁלֹא לְהַשְׁבִּית הַמֶּלַח מֵעַל הַקִּרְבָּנוֹת.

הַלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקִּרְבָּנוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת עֲשֵׂה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָה כַּמַּעֲשִׂיָּה הַכְּתוּבִים עַל הַסֵּדֶר; (ב) שְׁלֹא לֶאֱכֹל בֶּשָׂר עוֹלָה; (ג) סֵדֶר הַחֻטָּאת; (ד) שְׁלֹא לֶאֱכֹל מִבֶּשֶׂר חֻטָּאת הַפְּנִימִית; (ה) שְׁלֹא יִבְדִּיל בַּחֻטָּאת הָעוֹף; (ו) סֵדֶר הָאֵשִׁים; (ז) שְׂיֵאֲכְלוּ הַכּוֹהֲנִים בֶּשָׂר קֹדֶשִׁי קֹדָשִׁים בַּמִּקְדָּשׁ; (ח) שְׁלֹא יֵאֲכֹלוּ חוּץ לְעֶזְרָה; (ט) שְׁלֹא יֵאֲכֹל זֶר מִקְדָּשִׁי קֹדָשִׁים; (י) סֵדֶר הַשְּׁלָמִים; (יא) שְׁלֹא לֶאֱכֹל בֶּשָׂר קֹדָשִׁים קָלִים קֹדֶם זְרִיקַת דָּמִים; (יב) לַעֲשׂוֹת כָּל מִנְחָה כְּסֵדֶר מַעֲשִׂיָּה הַכְּתוּבִין בַּתּוֹרָה; (יג) שְׁלֹא יִשִּׂים שֶׁמֶן עַל מִנְחַת חוּטָא; (יד) שְׁלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבוֹנָה; (טו) שְׁלֹא תֵאֲכַל מִנְחַת כּוֹהֵן; (טז) שְׁלֹא תֵאֲפֹה מִנְחָה חֶמֶץ; (יז) שְׂיֵאֲכְלוּ הַכּוֹהֲנִים שְׂרִירֵי מִנְחוֹת; (יח) שְׂיֵבִיא כָּל נִדְרָיו וְנִדְבוֹתָיו בְּרֹגֶל שְׁפָגַע בּוֹ רֹאשׁוֹן; (יט) שְׁלֹא יֵאָחֵר נִדְרָיו וְנִדְבוֹתָיו וְשָׂאֵר דְּבָרִים שֶׁהוּא חַיִּב בָּהֶן; (כ) לְהִקְרִיב כָּל הַקִּרְבָּנוֹת בְּבֵית הַבְּחִירָה; (כא) לְהֵבִיא קֹדֶשִׁי חוּצָה לְאַרְץ לְבֵית הַבְּחִירָה; (כב) שְׁלֹא לִשְׁחַט קִרְבָּנוֹת חוּץ לְעֶזְרָה; (כג) שְׁלֹא לְהִקְרִיב קִרְבֵּן חוּץ לְעֶזְרָה.

הַלְכוֹת תְּמִידִין וּמוֹסָפִין. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן תִּשְׁעַ עֲשָׂרָה מִצְוֹת שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרָה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַחַת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) לְהִקְרִיב שְׁנֵי כִבְשִׁים בְּכָל יוֹם עוֹלוֹת; (ב) לְהַדְלִיק אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּכָל יוֹם; (ג) שְׁלֹא לְכַבּוֹתָהּ; (ד) לְהָרִים אֶת הַדָּשֵׁן בְּכָל יוֹם; (ה) לְהִקְטִיר קֶטֶר בְּכָל יוֹם; (ו) לְהַדְלִיק נֵרוֹת בְּכָל יוֹם; (ז) שְׂיִקְרִיב כּוֹהֵן גָּדוֹל מִנְחָה בְּכָל יוֹם, וְהִיא הַנִּקְרֵאת חֲבֹתִין; (ח) לְהוֹסִיף שְׁנֵי כִבְשִׁים עוֹלוֹת בַּשַּׁבָּת; (ט) לַעֲשׂוֹת לֶחֶם הַפָּנִים; (י) מוֹסֵף רֹאשִׁי חֲדָשִׁים; (יא) מוֹסֵף הַפֶּסַח; (יב) לְהִקְרִיב עֹמֶר הַתְּנוּפָה; (יג) לְסַפֵּר כָּל אִישׁ וְאִישׁ שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת מִיּוֹם הַקִּרְבָּת הָעֹמֶר; (יד) מוֹסֵף עֲצֶרֶת; (טו) לְהֵבִיא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם עִם הַקִּרְבָּנוֹת הַבָּאוֹת בְּגִלְל הַלֶּחֶם בְּיוֹם עֲצֶרֶת; (טז) מוֹסֵף רֹאשׁ הַשָּׁנָה; (יז) מוֹסֵף יוֹם צוּם; (יח) מוֹסֵף הַחֹג; (יט) מוֹסֵף שְׁמִינִי עֲצֶרֶת.

הַלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁמוֹנֶה מִצְוֹת שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) שְׁלֹא לֶאֱכֹל קֹדָשִׁים שֶׁנִּפְסְלוּ וְשֶׁהָטַל בָּהֶם מוֹם; (ב) שְׁלֹא לֶאֱכֹל פֶּגוּל; (ג) שְׁלֹא יוֹתִיר קֹדָשִׁים לְאַחַר זְמַנָּם; (ד) שְׁלֹא יֵאֲכֹל נוֹתֵר; (ה) שְׁלֹא יֵאֲכֹל קֹדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ; (ו) שְׁלֹא יֵאֲכֹל אָדָם שֶׁנִּטְמָא אֶת הַקֹּדָשִׁים; (ז) לְשַׂרֵּף הַנוֹתֵר; (ח) לְשַׂרֵּף הַטְּמֵא.

הַלְכוֹת עֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוֹרִים. מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת וְהִיא שְׂיַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוֹרִים כְּלוּ עַל הַסֵּדֶר כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב בַּפָּרָשָׁה אַחֲרֵי מוֹת, הַקִּרְבָּנוֹת וְהַיִּזְבִּיחַ וְשֶׁלֹּחַ הַשְּׁעִיר וְשָׂאֵר הָעֲבוֹדָה.

הַלְכוֹת מְעִילָה. יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת אַחַת מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁתֵּים מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) לְשַׁלֵּם הַמוֹעֵל

אשר חטא בתוספת חמש וקרבן, וזה הוא דין המועל; (ב) שלא לעבד בקדשים; (ג) שלא לגז קדשים.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, מאה ושלוש מהן שבע וארבעים מצוות עשה, ושש וחמשים מצוות לא תעשה.

הלכות בית הבחירה

יש בכללן שש מצוות שלוש מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לבנות מקדש; (ב) שלא לבנות המזבח גזית; (ג) שלא לעלות במעלות עליו; (ד) ליראה מן המקדש; (ה) לשמר את המקדש סביב; (ו) שלא להשבית שמירת המקדש. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות בית הבחירה פרק א

א. מצות עשה לעשות בית לה', מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלוש פעמים בשנה שנאמר "ועשו לי, מקדש" (שמות כה, ח); וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבנו, והיה לפי שעה שנאמר "כי לא-באתם, עד-עתה". . . " (דברים יב, ט).

ב. כיון שנכנסו לארץ, העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שפכו ושיחקו. ומשם באו לשילה, ובנו שם בית שלאבנים; ופרסו וריעות המשכן עליו, ולא היתה שם תקרה. ושלש מאות ותשע ושמשים שנה, עמד מקדש שילה. וכשמת עלי, חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש; וכשמת שמואל, חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש. ומגבעון באו לבית העולמים. וימי נוב וגבעון, שבע וחמשים שנה.

ג. כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כלן לבנות בהן בית לה', ולהקריב בהן קרבן; ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד, ובהר המזריה שבה שנאמר "ויאמר דויד זה הוא, בית ה' האלהים; וזה-מזבח לעלה, לישראל" (דברי הימים א כב, א), ואומר "זאת-מנוחתי עדי-עד" (תהילים קלב, יד).

ד. בנין שפנה שלמה, כבר מפרש במלכים; וכן בנין העתיד לבנות אף על פי שהוא כתוב ביחזקאל, אינו מפרש ומבאר. ואנשי בית שני כשפנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה, ומעין דברים המפרשים ביחזקאל.

ה. ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית: עושין בו קדש, וקדש הקדשים, ויהיה לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם; ושלשתן נקראין היכל. ועושין מחצה אחרת סביב להיכל, רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר; וכל המקף במחצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד, הוא הנקרא עזרה. והכל נקרא מקדש.

ו. ועושין במקדש שבעה כלים: מזבח לעולה ולשאר הקרבנות; וכבש שעולים בו למזבח, ומקומו לפני האולם משוך לדרום;

וכיור וכנו, לקדש ממנו הכוהנים ידיהם ורגליהם לעבודה, ומקומו בין האולם ולמזבח, משוך לדרום שהוא שמאל הנכנס למקדש.

ז. ומזבח לקטרת, ומנורה, ושלחן; ושלשתן בתוך הקדש, לפני קדש הקדשים. המנורה בדרום משמאל הנכנס, ושלחן מימין שעליו לחם הפנים; ושניהם בצד קדש הקדשים מבחוץ. ומזבח הקטרת משוך מבין שניהם, לחוץ.

ח. ועושין בתוך העזרה גבולין עד כאן לישראל, עד כאן לכוהנים; ובונים בה בתים לשאר צרכי המקדש, כל בית מהם נקרא לשכה.

ט. כשבונים ההיכל והעזרה, בונים באבנים גדולות; ואם לא מצאו אבנים, בונים בלבנים. ואין מפצלין את אבני הבנין בהר הבית אלא מפצלין אותן ומסתתין אותן מבחוץ, ואחר כך מכניסין אותן לבנין: שנאמר "אבנים גדולות אבנים יקרות, ליסד הבית אבני גזית" (מלכים א ה, לא), ואומר "ומקבות והגרזן כל-כלי ברזל, לא-נשמע בבית בהבנתו" (מלכים א ו, ז).

י. ואין בונים בו עץ בולט כלל, אלא או באבנים או בלבנים וסיד; ואין עושין אכסדרות שלעץ בכל העזרה, אלא שלאבנים או לבנים. ומרצפין כל העזרה באבנים יקרות. ואם נעקרה אבן אף על פי שהיא עומדת במקומה הואיל ונתקלקלה, פסולה; ואסור לכוהן העובד לעמד עליה בשעת העבודה, עד שתקבע בארץ.

יא. ומצוה מן המבחר לחזק את הבנין ולהגביהו כפי כוח העבור, שנאמר "ולרומם את-בית אלהינו" (ראה עזרא ט, ט). ומפארים אותו, ומיפין כפי כוחו: אם יכולין לטווח אותו כלו בזהב, ולהגדיל במעשיו הרי זו מצוה.

יב. אין בונים את המקדש בלילה, שנאמר "וביום, הקים את-המשכן" (במדבר ט, טו) ביום מקימין, לא בלילה; ועוסקין בבנין מעלות השחר, עד צאת הכוכבים. והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים, כמקדש המדבר; ואין מבטלין תינוקות שלבית רבן לבנין. ואין בנין מקדש דוחה יום טוב.

יג. המזבח, אין עושין אותו אלא בנין אבנים. וזה שנאמר בתורה "מזבח אדמה, תעשה-לי" (שמות כ, כ), שיהיה מחבר באדמה שלא יבנוהו לא על גבי פיפין, ולא על גבי מחילות; וזה שנאמר "ואם-מזבח אבנים" (שמות כ, כא) מפי השמועה למדו שאינו רשות, אלא חובה.

יד. כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הצפרן, כסכין שלשחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח, שנאמר "אבנים שלמות תבנה, את-מזבח ה'" (דברים כז, ו). ומהיכן היו מביאין אבני מזבח: מן בתולת הקרקע חופרין עד שמגיעין למקום הנפר שאינו מקום עבודה ובנין ומוציאין ממנו האבנים, או מן הים הגדול, ובונים בהן.

טו. וכן אבני ההיכל והעזרות, שלמות היו. ואבני היכל ועזרות שנפגמו, או שנגממו פסולות; ואין להן פדיון, אלא נגנזים.

טז. כל אבן שנגע בה הברזל אף על פי שלא נפגמה פסולה לבנין המזבח ובנין הכבש, שנאמר "כי חרבך הנפת עליה,

וּתְחַלְלָהּ" (שמות כ, כא). וְהַבֹּנָה אֲבֵן שֶׁנִּגַּע בָּהּ בְּרוֹזֶל בַּמִּזְבֵּחַ אוּ
בַּכֶּבֶשׁ לוֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תִבְנֶה אֹתָהּ גָזִית" (שם); וְהַבֹּנָה
אֲבֵן פָּגוּם, עֹבֵר בַּעֲשֵׂהָ.

יז. אֲבֵן שֶׁנִּפְגְּמָה אוּ שֶׁנִּגַּע בָּהּ בְּרוֹזֶל, אַחֵר שֶׁנִּבְנִית בַּמִּזְבֵּחַ אוֹתָהּ
הָאֲבֵן פְּסוּלָה, וְהִשָּׂאָר כְּשֵׁרוֹת. וּמִלִּבְנִין אֵת הַמִּזְבֵּחַ פְּעָמִים
בַּשָּׁנָה, בַּפֶּסַח וּבַחֹג; וְכִשְׁמִלְבְּנִין אוֹתוֹ, מִלִּבְנִין בַּמִּכָּה, אֲבָל לֹא
בַּכֶּפִּיס שֶׁלִּבְרוֹזֶל, שֶׁמָּא יִגַּע בָּאֲבֵן וַיִּפְסֹל.

יח. אֵין עוֹשִׂין מִדְּרָגוֹת לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-תַעֲלֶה בַמַּעֲלֹת,
עַל-מִזְבְּחִי" (שמות כ, כב): אֵלֹא בּוֹנִין כְּמוֹ תֵּל בְּדִירוֹמוֹ שֶׁל־מִזְבֵּחַ,
מִתַּמְעֵט וַיֵּרֶד מֵרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ עַד הָאָרֶץ; וְהוּא הַנִּקְרָא כֶּבֶשׂ.
וְהָעוֹלָה בַּמַּעֲלוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, לוֹקָה.

יט. וְכֵן הַנוֹתֵץ אֲבֵן אַחַת מִן הַמִּזְבֵּחַ אוּ מִכָּל הַהִיכָל אוּ מִבֵּין
הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, דֶּרֶךְ הַשְּׁחִתָּה לוֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִתְּצָתֶם אֶת-
מִזְבְּחֶתֶם . . . לֹא-תַעֲשׂוּן כֵּן, לַה' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים יב, ג-ד).

כ. הַמְּנוּרָה וְכִלְיָהּ, וְהַשְּׁלֶחֶן וְכִלְיֹו, וּמִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת וְכָל כְּלֵי
הַשָּׁרֵת אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן אֵלֹא מִן הַמִּתְכָּת בִּלְבָד; וְאִם עָשׂוּ
אוֹתָם שְׁלֵעֵץ אוּ עֶצֶם אוּ אֲבֵן אוּ שְׁלִזְכוּכִית, פְּסוּלִין. הָיוּ
הַקֶּהֱל עֲנִיִּים, עוֹשִׂין אוֹתָן אִפְּלוֹ שֶׁלִּבְדִּיל; וְאִם הִעֲשִׂירוּ, עוֹשִׂין
אוֹתָן שְׁלִזְהָב: אִפְּלוֹ הַמְּזָרְקוֹת וְהַשְּׁפוּדִין וְהַמְּגִרְפוֹת שֶׁל־מִזְבֵּחַ
הָעוֹלָה, וְהַמְּדוֹת אִם יֵשׁ כּוֹחַ בַּצְּבוּר, עוֹשִׂין אוֹתָן שְׁלִזְהָב; אִפְּלוֹ
שְׁעָרֵי הָעֶזְרָה מִחֲפִין אוֹתָן זָהָב, אִם מִצָּאָה יָדָם.

כא. אֵין עוֹשִׂין כָּל הַכֵּלִים מִתַּחֲלָתָן, אֵלֹא לְשֵׁם הַקֹּדֶשׁ; וְאִם
נַעֲשׂוּ מִתַּחֲלָתָן לְהַדְיוּט, אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן לְגִבּוֹהַּ. וְכִלְיֵי גִבּוֹהַּ
עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גִּבּוֹהַּ, רִשְׁאִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הַדְיוּט;
וּמִשְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גִּבּוֹהַּ, אֲסוּרִין לְהַדְיוּט. אֲבָנִים וְקוֹרוֹת שֶׁחֲצָבָן
מִתַּחֲלָה לְבֵית הַכֹּהֵנֶסֶת, אֵין בּוֹנִין אוֹתָן בְּהַר הַבַּיִת.